

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ»**

(галузь знань 0304 «Право»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
напрямок підготовки 8.03040101 «Правознавство»)

Харків
2015

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни «Практикум з криміналістики» галузь знань 0304 «Право», освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр», напрям підготовки 8.03040101 «Правознавство») / Уклад.: Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2015. – 74 с.

У к л а д а ч і: Шепітько В.Ю.,
Коновалова В.О.,
Журавель В.А.,
Авдєєва Г.К.,
Алексейчук В.І.,
Булулуков О.Ю.,
Веліканов С.В.,
Домашенко О.М.,
Затенацький Д.М.,
Капустіна М.В.,
Колеснікова І.А.,
Костенко М.В.,
Негребецький В.В.,
Павлюк Н. В.
Семенов В.В.,
Фунікова О.В.
Чорний Г.О.

Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою академії (протокол № __ від __. __.2014 р.)

1. ВСТУП

Практикум з криміналістики належить до дисциплін, які мають на меті не тільки опанування студентами поглиблених теоретичних знань з криміналістики, а й набуття ними навичок з роботи з найсучаснішими техніко-криміналістичними засобами виявлення, збирання, фіксації та дослідження об'єктів – речових джерел інформації.

При вивченні дисципліни «Практикум з криміналістики» застосовуються різні форми навчання: лекції, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійна робота студентів. Ці форми організації навчальної роботи забезпечуються програмою навчальної дисципліни «Практикум з криміналістики», завданнями до практичних і лабораторних занять, завданнями для самостійної роботи студентів, викладеними в даному навчально-методичному посібнику.

Метою практичних занять з дисципліни «Практикум з криміналістики» є – набуття практичних навичок у застосуванні новітніх сучасних методів, прийомів, технологій, технічних засобів, приладів, інструментів, які підвищують якість та ефективність розслідування злочинів та їхнього судового розгляду. Практичні заняття проходять у виді розв'язання ситуаційних задач, ділових ігор, складання необхідних документів.

Виконання лабораторних робіт передбачає індивідуальне використання студентом сучасного наочного приладдя та обладнання з метою вивчення об'єктів, які мають доказову інформацію і отримання відповідного матеріалізованого результату.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Практикум з криміналістики» студенти повинні:

знати – криміналістичні інновації та напрямки їх впровадження в правозастосовну діяльність; можливості використання цифрової фотозйомки у кримінальному провадженні; види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації; правила поводження з мікрооб'єктами та їхніми носіями; правові засади та основні випадки

використання звуко- та відеозапису у кримінальному провадженні; сучасні можливості судових експертиз; принципи роботи біометричних систем;

вміти правильно використовувати інформаційні технології при розслідуванні злочинів; цифрову фототехніку під час фіксації результатів слідчих (розшукових) дій; криміналістичні прийоми пошуку, виявлення і фіксації інформації на електронних носіях; криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів; автоматизовані інформаційно-пошукові системи; здійснювати відео- та звукозапис як способи фіксації доказової інформації; ставити та вирішувати розумові завдання, пов'язані з інноваціями в криміналістиці.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого
(протокол № 10 від 15.06.2012 р.)

2. ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ»

1. Інновації у криміналістиці та їхнє впровадження у правозастосовну діяльність

Поняття інновацій у криміналістиці. Види інноваційних продуктів. Етапи їх створення. Напрямки використання інформаційних технологій у кримінальному провадженні. Види та функції інформаційно-пошукових систем у кримінальному судочинстві. Структура автоматизованого робочого місця слідчого. Інновації у боротьбі зі злочинністю, пов'язаною із комп'ютерними системами та даними.

2. Використання цифрової фотозйомки у діяльності органів кримінальної юстиції

Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії в кримінальному судочинстві. Сучасна цифрова фототехніка її можливості та переваги використання в кримінальному судочинстві, експертній практиці. Особливості освітлення, які необхідно враховувати при фотографічній зйомці різних об'єктів, приміщень та ін. Умови фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки при проведенні обшуку, пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту. Використання цифрової фотозйомки в несприятливих умовах. Корекція балансу білого. Процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки. Способи захисту результатів застосування цифрової фотозйомки. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки. Техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням при опрацюванні цифрових

фотозображень. Автоматизація створення і обробки панорамних фотознімків. Розширення динамічного діапазону фотографії.

3. Криміналістичні прийоми пошуку, виявлення і фіксації інформації на електронних носіях

Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації. Правила поводження з електронними носіями інформації. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження мобільних телефонів та комп'ютерів. Програмні та апаратні засоби, що використовуються при техніко-криміналістичному дослідженні електронних носіїв інформації.

4. Виявлення, фіксація, вилучення та дослідження мікрооб'єктів – речових доказів

Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів-речових доказів. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями. Криміналістичні прийоми виявлення предметів-носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Використання збільшувальних приладів та освітлювальної техніки. Фіксація, вилучення і упакування мікрооб'єктів та предметів-носіїв мікрооб'єктів. Мікрофотозйомка та опис мікрооб'єктів на предметі-носії. Експертиза мікронакладань. Порядок підготовки матеріалів для дослідження.

5. Відео- та звукозапис у криміналістиці

Поняття та значення криміналістичного відеозапису. Методи здійснення відеозйомки. Способи та прийоми відеофіксації, які використовуються під час проведення процесуальних дій. Звукозаписувальні пристрої та криміналістичні вимоги до них. Цифрова та аналогова фонограма. Оригінал і копія фонограми. Поняття, властивості та види звукових слідів. Правові засади та основні випадки використання відео – та звукозапису в діяльності

органів кримінальної юстиції. Процесуальне оформлення використання відео- та звукозапису. Сучасні можливості експертиз відео- та звукозапису.

6. Сучасні можливості судових експертиз

Сучасний стан розвитку експертизи об'єктів інтелектуальної власності, телекомунікаційних систем та засобів, комп'ютерно-технічної експертизи та криміналістичних експертиз (трасологічної, технічної експертизи документів, відео- і звукозапису; матеріалів, речовин та виробів з них та ін.). Предмет, завдання та об'єкти генотипоскопічної експертизи.

Особливості підготовки матеріалів до проведення нових видів судових експертизи. Визначення мети та обсягу дослідження, формулювання питань експерту.

Інформаційні технології у діяльності судового експерта. Інформаційно-пошукові системи. Автоматизоване робоче місце судового експерта, його структура та види.

7. Біометричні системи у криміналістиці

Поняття та значення біометричної ідентифікації. Принципи роботи біометричних систем. Сутність встановлення ідентифікації за допомогою біометричних технологій. Відмінність ідентифікації і верифікації. Властивості інформаційних ознак людини, що визначають ефективність біометрії. Методи біометричної ідентифікації за формою обличчя особи (геометрією обличчя), термограмою обличчя, відбитком пальця, формою кисті руки (геометрією руки та пальців), радужною оболонкою ока.

3. ПЛАНИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Мета практичних занять та лабораторних робіт з навчальної дисципліни «Практикум з криміналістики» полягає в допомозі студентам набути практичних навичок у використанні криміналістичних інновацій, як нових сучасних методів, прийомів, технологій, технічних засобів, приладів, інструментів, що розроблені та запровадженні в практику для оптимізації розслідування злочинів та їхнього судового розгляду, підвищення якості та ефективності правозастосовної діяльності.

Згідно з навчальною програмою «Практикум з криміналістики» передбачено проведення таких практичних занять: 1. Цифрова фотозйомка та її можливості; 2. Загальні положення роботи з електронними носіями інформації при проведенні слідчих (розшукових) дій; 3. Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів; 4. Відео- та звукозапис як способи фіксації інформації; 5. Сутність і значення біометричної ідентифікації; 6. Можливості окремих видів судових експертиз на сучасному етапі. Кожне заняття містить відповідний план, до якого винесено найважливіші питання з окресленої теми, список літературних джерел, ситуаційні завдання, лабораторні роботи з рекомендаціями щодо їх виконання.

Список літератури до всіх тем

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про судову експертизу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

5. Експертизи в судовій практиці : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 400 с.

6. Волынский В. А. Криминалистическая техника: наука – техника – общество – человек / В. А. Волынский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 311 с.

7. Карлов В. Я. Использование криминалистической техники в расследовании преступлений: науч.- практ. пособие / В. Я. Карлов. – М.: Экзамен, 2006. – 192с.

8. Клименко Н. І. Судова експертологія. Курс лекцій : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / Н. І. Клименко. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – 528 с.

9. Криміналістика та судова експертиза: наука, навчання, практика: зб. наук. пр. у 2-х т.- Х.: Видавнича агенція «Апостіль», 2014. – Т. 1 – 544 с.

10. Криміналістика та судова експертиза: наука, навчання, практика: зб. наук. пр. у 2-х т.- Х.: Видавнича агенція «Апостіль», 2014. – Т. 2. – 400 с.

11. Коваленко В.В. Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій: монографія. / В. В. Коваленко. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. – 208 с.

12. Настільна книга слідчого: Наук.-практ. видання для слідчих і дізнавачів / М.І.Панов, В.Ю.Шепітько, В.О.Коновалова та ін. - 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – 728 с.

13. Практическое руководство по производству судебных экспертиз для экспертов и специалистов: науч.-практ. пособие / под ред. Т. В. Аверьяновой, В. Ф. Статкуса. – М.: Юрайт, 2011. – 720 с.

14. Практикум з криміналістики: навч. посіб. / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель; за ред. В. Ю. Шепітька. – К.: Ін Юре, 2013. – 128 с.

15. Судово-експертна діяльність: довідник для суддів / гол. ред. кол. С. Станік; М-во юстиції України. – К.: Ін Юре, 2001. – 343 с.
16. Теория судебной экспертизы: учебник / Е. Р. Россинская, Е. И. Галяшина, А. М. Зинин; под ред. Е. Р. Россинской. – М.: Норма, 2009. – 384 с.
17. Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: назначение, производство, использование: учеб.-практ. пособ. / М. Г. Щербаковский. – Х.: Эспада, 2005. – 544 с.
18. Універсальний криміналістичний комплект слідчого: практич. посібник з використання науково-технічних засобів / Шепітько В. Ю., Борисенко І. В., Булулуков О. Ю., та ін. – Харків: Нац. юрид. акад. України, 2004. – 20 с.
19. Холопов А.В. Научные методы и технические средства в судебном следствии: монография. / А. В. Холопов. – М.: Юрлитинформ, 2014. – 248 с.
20. Шепітько В.Ю., Журавель В.А., Авдеева Г.К. Інновації в криміналістиці та їх впровадження в діяльність органів досудового слідства // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. праць / ред. кол.: В.І. Борисов та ін. – Х.: Право, 2011. Вип. 21. – С. 39-46.
21. Шепітько В. Ю. Довідник слідчого. Вид. 4-те, перероб. і допов. / В. Ю. Шепітько. – Х.: Одиссей, – 2013. – 232 с.

Т е м а 2. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОЇ ФОТОЗОЙМКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

(2 год.)

З а н я т т я. Цифрова фотозйомка та її можливості

П л а н

1. Поняття, значення та правові підстави використання цифрової фотографії в кримінальному судочинстві.

2. Сучасна цифрова фототехніка її можливості та переваги використання в кримінальному судочинстві, експертній практиці.
3. Особливості освітлення, які необхідно враховувати при фотографічній зйомці різних об'єктів, приміщень та ін.:
 - а) завдання освітлення: фотографічне, композиційне та образотворче;
 - б) основні види освітлення та їх характеристика.
4. Особливості та умови фіксації результатів слідчих (розшукових) дій за допомогою цифрової фототехніки при:
 - а) проведенні обшуку;
 - б) пред'явлення для впізнання;
 - в) слідчого експерименту.
5. Особливості використання цифрової фотозйомки в несприятливих умовах. Корекція балансу білого.
 - а) фотозйомка при несприятливих погодних умовах (сніг, дощ, туман, серпанок, сильний вітер, сильний мороз);
 - б) фотозйомка при несприятливих умовах освітлення (недостатнє, надмірне, складне освітлення, наявність тіні на певних ділянках об'єкта, задимлення об'єкта, пар, високу відбиваюча властивість знімаємого об'єкта, велику площу об'єкта, тісні та захаращені приміщення).
6. Процесуальне оформлення результатів цифрової фотозйомки. Способи захисту результатів застосування цифрової фотозйомки. Оцінка результатів застосування цифрової фотозйомки.
7. Техніко-криміналістичні прийоми роботи із програмним забезпеченням при опрацюванні цифрових фотозображень. Автоматизація створення і обробки панорамних фотознімків. Розширення динамічного діапазону фотографії.

Лабораторна робота № 1

Заняття групи здійснюється під керівництвом викладача для практичного опрацювання техніки цифрової фотозйомки. Опрацювання навиків використання цифрової фотозйомки здійснюється відповідно до запропонованих викладачем варіантів завдань.

Наприкінці заняття здійснюється обговорення результатів фотозйомки, виявлених та допущених помилок в процесі використання цифрової фотозйомки.

Наочне приладдя та обладнання: зразки певних об'єктів зі слідами; масштабна лінійка; цифровий фотоапарат «CANON» Power Shot A470, 7.1 т.р.; штатив.

- 1. Провести огляд предмета (об'єкта) зі слідами рук;*
- 2. Сфотографувати надані об'єкти, визначивши експериментальним шляхом оптимальні параметри зйомки (з урахуванням умов та оточуючої обстановки), види і методи проведення фотозйомки;*
- 3. Визначити хеш-значення фотознімків;*
- 4. У позааудиторний час роздрукувати у форматі 9x12 см. фотознімки, відзняті під час проведення заняття;*
- 5. На стандартних аркушах паперу формату Ф-4 скласти фрагмент протоколу огляду місця події і оформити результати фотозйомки у вигляді фототаблиці відповідно до запропонованого зразку. Фрагмент протоколу і фототаблицю надати на перевірку викладачу у скріпленому вигляді.*

З а в д а н н я

- 1.** Сфотографуйте документ, виконаний на білому папері у різних умовах освітлення: при денному світлі (в хмарну погоду, при яркому

сонячному світлі), при штучному освітленні (лампами денного світла, лампами накаливання), при комбінованому освітленні.

2. Здійснить оглядову фотозйомку обстановки в приміщенні в умовах повної відсутності світла. Опишіть обрані параметри фотозйомки, при яких було отримано якісне зображення обстановки.

3. У темному приміщенні сфотографуйте слід на скляній поверхні. Опишіть обрані параметри та технологію фотозйомки, при яких було отримано якісне зображення сліду.

4. Виконайте детальний фотознімок сліду пальця руки на дзеркалі (в різних варіантах: потожировий, забарвлений крейдою тощо). Змінюючи умови освітлення (при повній відсутності світла, при штучному освітленні лампами денного світла, лампами накаливання, із застосуванням режиму фотоспалаху, інших додаткових джерел світла), оберіть найбільш оптимальні параметри і способи фотозйомки.

5. Сфотографуйте слабовидимий потожировий слід (мікрооб'єкт) на гладкій поверхні.

Зразок

**ПРОТОКОЛ ОГЛЯДУ
предметів
(фрагмент)**

Місто (сел.) _____ « ___ » _____ 201 __ року

Огляд почато о « ___ » год. « ___ » хв.

Огляд закінчено о « ___ » год. « ___ » хв.

_____ ,

(слідчий, посада, звання, найменування органу, ініціали, прізвище)

у зв'язку з проведенням досудового розслідування у кримінальному провадженні № 1133....., в приміщенні службового кабінету № 17 Держинського РВ ГУМВС України в Харківській області (або зазначити інше місце його проведення), яке розташоване за адресою: м. Харків, вул. _____, б. _____, з дотриманням вимог статей 104, 105, 106, 223,

234, 237 КПК України з метою з'ясування обставин, які мають значення для розслідування даного кримінального провадження,

В присутності понять:

1) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

2) _____

(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання)

яким у відповідності до ст.ст. 11, 13, 15, 223 КПК України роз'яснені їхні права і обов'язки,

За участю спеціаліста:

(прізвище, ім'я, по батькові)

якому у відповідності до ч. 4, 5 ст. 71 КПК України роз'яснені його права і обов'язки, провів огляд предметів вилучених 08.09.201__ року у громадянина України – Петренка Олександра Миколайовича, 01.05.1992 року народження, в ході проведення огляду місця події (обшуку або ін.).

Особам, які беруть участь у проведенні процесуальної дії, також роз'яснено вимоги ч.3 ст.66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії, а також про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання.

Під час проведення процесуальної дії спеціалістом застосовано фотозйомку за допомогою цифрової фотокамери «CANON» Power Shot A470, 7.1 м.р. (6028379), об'єктиву «CANON ZOOM LENS 3.4x6.3-21.6 mm 1:3.0-5.8», картки пам'яті «CANON» SD Memory SDC-32M (DO6M SU8DA117370), джерелом штучного освітлення _____ (зазначити назву), штативу GH-123 та масштабної лінійка.

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

... Предметами, що оглядаються є папка накопичувач з файлами у кількості 2 (два) штуки, в кожному з яких міститься по одному документу: файл №1 – товарно-транспортна накладна № 13 від 12.03.2005 року, фото №

1. Документ являє собою фірмовий (друкарський) бланк накладної на відпуск товарно-матеріальних цінностей № 102, виданої _____ 201__ р. на ім'я К. — експедитора Харківського ремонтного заводу (*вказати інші реквізити документу*). Документ виконано на папері сірого кольору середньої товщини, його довжина — 12 см, ширина — 9 см. Край документа має сліди відриву (*вказати інші виявлені сліди пошкодження документу*). На нижній частині документу, на відстані ... мм від правого краю і ... мм від нижнього краю виявлено один видимий слід пальця руки. Слід забарвлений (*надати характеристику сліду*), його розмір (довжина, ширина в сантиметрах), папілярний візерунок (дуговий, петльовий, завитковий).

Файл №2 (*або вказати інший об'єкт огляду з урахуванням варіанту завдання, що надане викладачем*).

...Під час огляду застосовані технічні засоби: «CANON» Power Shot A470, 7.1 м.р. (6028379), об'єктиву «CANON ZOOM LENS 3.4x6.3-21.6 mm 1:3.0-5.8», картки пам'яті «CANON» SD Memory SDC-32M (DO6M SU8DA117370), джерелом штучного освітлення _____ (*вказати назву*), штатив GH-123 та масштабна лінійка.

... Фотозйомка здійснювалась при:

- несприятливих умовах освітлення (а саме: недостатнє освітлення, надмірне або складне освітлення, наявність тіні на певних ділянках об'єкта, задимлення об'єкта, пар, висока відбиваюча властивість, велика площа об'єкта, тісні та захаращені приміщення);

- природному денному освітленні (при штучному освітленні, при комбінованому освітленні);

- в суху сонячну погоду (в суху похмуру погоду, у вологу похмуру погоду, або вказати інші умови - сніг, дощ, туман, серпанок, сильний вітер);

- температурі повітря +15 С°;

- в автоматичному режимі експонування (в ручному режимі, в режимі макрозйомки, а також зазначити про застосування спалаху або іншого джерела освітлення фотоапарату, кадрування та ін.).

Загалом виконано ___ фотознімків (враховуючи специфіку об'єкту фотозйомки згідно наданого студенту варіанта завдання, можуть бути й інші види фотозйомки):

Фото 1. Загальний вигляд предмета. Найменування об'єкта фотозйомки (Кількість виконаних фотознімків).

Фото 2. Детальний фотознімок. Найменування об'єкта фотозйомки, зазначення методу, яким її виконано (Кількість виконаних фотознімків).

За допомогою ноутбука «Toshiba» model name Satellite A500-137 (Part № PSAM3E-01800HRU serial № 79553247K) фотознімки записано на диск «TDK» CD-R 700 MB 80 MIN» (HLD624KK06093908A01), який додано до протоколу огляду місця події.

За допомогою ноутбука «Toshiba» model name Satellite A500-137 (Part № PSAM3E-01800HRU serial № 79553247K) і лазерного принтера «Epson» № A499267E фотознімки роздруковано у вигляді фототаблиці на ___ аркушах, що становить невід'ємну частину даного протоколу та є обов'язковим додатком до протоколу № 1.

Поняті:

1. _____	/ _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові)	(підпис)
2. _____	/ _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові)	(підпис)

Огляд провів:

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

зразок

Додаток № 1

ФОТОТАБЛИЦЯ

до протоколу огляду місця події від «___» _____ 201__ р.

Фото 1. Загальний вигляд предмета. Найменування об'єкта фотозйомки. (Кількість виконаних фотознімків).

Фото 2. Детальний фотознімок. Найменування об'єкта фотозйомки, зазначення методу, яким її виконано. (Кількість виконаних фотознімків).

Диск із записом фотознімків.

Поняті:

1. _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	/	_____ / _____ / _____	/
2. _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	/	_____ / _____ / _____	/

Слідчий:

1. _____ (прізвище, ім'я, по батькові)	/	_____ / _____ / _____	/
---	---	-----------------------	---

Список додаткової літератури

1. Барг П. Цифровая фотография / пер. с англ. В. Челноковой. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2005. – 352 с.

2. Бирюков В. В. Цифровая фотография: перспективы использования в криминалистике: монография / В. В. Бирюков. – Луганск: РИО ЛИВД, 2000. – 138 с.

3. Дмитриев Е. Н. Судебная фотография: курс лекций / Е. Н. Дмитриев. – М.: Юрлитинформ, 2010. – 386 с.

4. Надеждин Н.Я. Цифровая фотография. Практическое руководство. – СПб.: БХВ-Петербург, 2003. – 368 с.

5. Постика И. В. Судебная (криминалистическая) фотография: теория и практика: монография / И. В. Постика. – Одесса: Юридична література, 2002. – 296 с.

6. Яровенко Т.В. Современное состояние использования цифровой фотографии в криминалистике: монография / Т. В. Яровенко. – М.: Юрлитинформ, 2011. – 144 с.

Т е м а 3. КРИМІНАЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ПОШУКУ, ВИЯВЛЕННЯ І ФІКСАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НА ЕЛЕКТРОННИХ НОСІЯХ

(2 год.)

З а н я т т я. Загальні положення роботи із електронними носіями інформації при проведенні слідчих (розшукових) дій

П л а н

1. Поняття, види та криміналістичне значення електронних носіїв інформації. Правила поводження з електронними носіями інформації.
2. Попереднє техніко-криміналістичне дослідження електронних носіїв інформації. Ситуації вилучення електронних носіїв інформації під час обшуку, виїмки та слідчого огляду.
3. Організація дослідження електронних носіїв інформації під час слідчого огляду та судової експертизи.

◆ За другим пунктом плану заняття проводиться ділова гра, під час якої студенти, згідно до ситуаційних завдань застосовують науково-технічні засоби, аналізують та доповнюють наведені фрагменти протоколів слідчих (розшукових) дій, описують роботу з електронними носіями інформації (USB-флеш картою, мобільним телефоном, планшетом, смарт-карткою, ноутбуком, системним блоком комп'ютера, переносним жорстким диском та ін.). У фрагменті також відзначаються особливості упаковки та вилучення електронних пристроїв. Фрагменти протоколів обговорюються з викладачем.

Ситуаційні завдання

Протокол обшуку

(фрагмент опису виявленого флеш-накопичувача)

...

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО

...

В кабінеті директора підприємства Укрметалпостач Крольчука П.З. в шухляді стола було виявлено USB-флеш накопичувач в чорному гладкому корпусі із зеленою пластиковою вставкою. Розміри накопичувача (разом із кришкою) 8x16x60 мм. З правого боку накопичувача нанесено цифри «502571 2461». Накопичувач упаковано до пластикового антистатичного пакету (Пакет №1 у переліку предметів що вилучаються з місця обшуку), який скріплений паперовою биркою.

Протокол обшуку

(фрагмент опису виявленого комп'ютеру)

...

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО:

...

У приміщенні бухгалтерії наявні три комп'ютери.

Комп'ютер №1

Виявлений комп'ютер складається з системного блоку, монітору підключених принтеру, мишки, клавіатури та окремої клавіатури для вводу цифрової інформації. До роз'єму мережевого адаптеру підключений кабель сірого кольору. Системний блок сірого кольору із пластиковою передньою панеллю, а по боках закритий металевим кожухом. На передній панелі наявні надписи «Maestro» та «Карнеол» відповідно синього та червоного кольору., Наявне на моніторі зображення було сфотографовано, також сфотографовано список програм та процесів що відбиваються при натисненні комбінації

клавіш «Control-Alt-Delete» (знімки № 5, 6 та 7 на фототаблиці). Після цього комп'ютер було вимкнено.

Системний блок опечатаний з боку контактів живлення паперовою стрічкою білого кольору розміром 8x20 см. На стрічці наявний текст «Комп'ютер з кабінету бухгалтерії ТзОВ МайстерЗбут Поняті 1) (підпис) 2) (підпис) Присутні (підпис) Тимошкин Ю.В. ст. о/у БЕП (підпис) Шаповал В.А.». На задній панелі наявна наклейка із текстом «Сер. № 820 Дата: 26.6.2011». Системний блок поміщено до чорного антистатичного пакету який скріплений биркою із текстом «Комп'ютер з кабінету головбуха» у (Пакунок № 1 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку.

Протокол огляду

(фрагмент опису виявлених мобільних телефонів)

...

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

...

У відділенні для зберігання перчаток автомобілю Reno Duster із державними номерами ВВ5255ОІ, що оглядається, було виявлено п'ять мобільних телефонів минулих років випуску. Виявлені мобільні телефони вимкнені, а із використанням вольтметра встановлено, що їх акумулятори розряджені. Відомості про мобільні телефони та виявлені в них флеш та SIM-картки представлені в таблиці №1.

Таблиця №1

№	термінал	IMEI (текст на наклейці)	SIM-картка (текст на корпусі)	флеш-картка	пін-код
1	Nokia 6681	355659/00/159267/8	МТС 8938001320007430410	—	—
2	Nokia 6100	351451/20/226506/2	МТС 01700402207812	—	0000
3	Sony Ericsson K750i	35655100-294719-2	МТС 01700401529513	512 мБ	0000
4	Nokia 6230i	357097/00/395246/7	МТС 01520509030473	32 мБ	0000
5	Nokia 8800	Наклейка відсутня	Картка відсутня	—	—

Вилучені телефони упаковані до пластикових прозорих коробок (пластикові коробки №1, №2, №3, №4 та №5. у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку), що опечатані паперовими стрічками із пояснювальним текстом.

Протокол обшуку
(фрагмент опису виявленої смарт-картки)

...

ОБШУКОМ ВСТАНОВЛЕНО:

...

У кармані валізи за підкладкою виявлено SIM-картку білого кольору на корпусі якої з боку контактної площадки розташований текст «2207064257278», а з протилежного боку надпис «TELE2». Картка вилучена з місця обшуку та упакована до прозорої пластикової коробки (пластикова коробка №1 у переліку предметів, що вилучаються з місця обшуку), що опечатана паперовою стрічкою із пояснювальним текстом та підписами учасників слідчої дії.

Протокол обшуку
(фрагмент опису об'єктів, що вилучаються)

...

З місця обшуку вилучається:

- системні блоки з кабінету бухгалтерії (пакунки №1, 2 та 3);
- системний блок з кабінету директора (пакунок №4);
- виявлені в столі менеджера Грубова З.Н. SIM-картки у кількості 12 шт. (пластикова коробка №1);
- виявлений в менеджера Грубова З.Н. мобільний телефон Sony Xperia C (пластикова коробка №2).

Лабораторна робота № 2

Складіть постанову про призначення судової експертизи за наведеними нижче завданнями. Робота подається викладачу на перевірку на наступному занятті.

Фабули

1. Слідчий прокуратури Зачепілівського району розслідуючи злочин, кваліфікований за ст. 361 КК України, вирішив перевірити версію щодо можливості складення незаконного наказу із використанням службового комп'ютеру посадової особи райвиконкому.

Які слідчі дії мають бути заплановані? Які заходи з підготовки слідчих дій мають бути запроваджені? Які питання можуть бути сформульовані при експертному дослідженні вилученої комп'ютерної техніки?

2. Потерпілий Коробочка В.З. при допиті заявив, що злочинці повідомляли йому свої погрози та вимоги щодо передавання грошових коштів із використанням засобів мобільного зв'язку (SMS-повідомлення та дзвінків у програмі Viber).

Які організаційні та слідчі дії для перевірки зазначених відомостей має запланувати слідчий? Яким чином необхідно оглянути засоби мобільного зв'язку потерпілого? Зазначте вид та можливості судової експертизи телекомунікації.

3. Слідчий Куп'янської районної прокуратури, проводячи обшук в робочому кабінеті бухгалтера приватного підприємства «Прогрес», виявив у сейфі флеш-накопичувач, на якому, при наступному огляді, було виявлено файл «конвертація.xls», доступ до якого обмежений паролем. Повідомити пароль Розіна В.Г. відмовилась.

Зазначте можливості судової експертизи у таких ситуаціях. Сформулюйте запитання, що може поставити слідчий на розв'язання судової експертизи.

4. Під час обшуку автотранспортного засобу підозрюваного у вимаганні грошових коштів гр. Касаткина П.Н., було виявлено два увімкнених та один вимкнений мобільний телефон й 52 смарт-картки різних розмірів.

Вкажіть вид експертизи та питання, що можуть бути поставлені на її розв'язання. Зазначте науково технічні засоби, що можуть бути використані слідчим для термінового огляду вилучених пристроїв.

5. При обшуку громадянина Васильчука В.В., затриманого за підозрою у вчиненні вбивства на замовлення, було вилучено мобільний телефон, обладнаний флеш-накопичувачем. За оперативною інформацією гр. Васильчук В.В. зафіксував труп потерпілого та ушкодження на трупі із використанням вилученого телефону.

Вкажіть, як слідчий має підготуватись до огляду телефону? Які об'єкти можуть бути оглянуті? Які види експертиз можуть бути призначені за результатами огляду?

6. Потерпілий Іванчук І.Ж. заявив, що при спілкуванні з особою, підозрюваною у вчиненні злочину, ним використовувався мобільний телефон «HTC Incredible S» зі встановленою на ньому програмою «Smart Auto Call Recorder», котра повинна записувати всі розмови на зазначеному телефоні автоматично, проте не знає, чи був здійснений запис зазначеною програмою, та чи збереглися відповідні файли.

Яким чином слід оглянути зазначений засіб мобільного зв'язку? Які питання можуть бути поставлені на розв'язання судової експертизи? Чи можуть бути використані записи розмов, здійснені зазначеною програмою, як доказ у провадженні?

7. Під час обшуку місця проживання підозрюваного Сенькова К.Т. були виявлені наступні мобільні телефони: «Sony Xperia Z2», «iPhone 5S», «HTC One dual sim». Виявлені мобільні телефони увімкнені, проте на кожному з них встановлені наступні способи доступу до мобільних телефонів: «графічний ключ», «сканер відбитку пальця», «фото-пароль» відповідно. Під

час допиту підозрюваний зазначив, що всі мобільні телефони під'єднані до відповідних «хмарних сховищ» даних.

Вкажіть, яким чином слідчим буде здійснено огляд телефонів. Яким чином можуть бути отримані дані з зазначених засобів зв'язку? Складіть перелік питань, які повинні бути поставлені слідчим на вирішення судової експертизи.

8. Під час обшуку громадянина Тинківського О.Р. було вилучено USB-накопичувач сірого кольору, на верхній стороні якого нанесений чорним кольором наступний напис: "USBConnect 881 3G". На нижній стороні наявний наступний напис чорного кольору "SIERRA WIRELESS".

Вкажіть, чи є в задачі помилка? Яка експертиза може бути призначена? Складіть перелік питань, що повинні бути поставлені слідчим на вирішення судової експертизи.

Список додаткової літератури

1. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р. // Відом. Верхов. Ради України. - 1992. - N 48. - ст.650.
2. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003р. // Відом. Верхов. Ради України. - 2004. - N 12. - ст.155.
3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994р. в ред. від 31.05.2005р. // Відом. Верхов. Ради України. - 2005. - N 26. - ст.347.
4. Бирюков В. В. Научные и практические основы использования компьютерных технологий для фиксации криминалистически значимой информации: монография / В.В. Бирюков. – Луганск: РИО ЛИВД, 2002. – 264с.

5. Гаврилов М. В. Осмотр при расследовании преступлений в сфере компьютерной информации / М. В. Гаврилов, А. Н. Иванов. – М.: Юрлитинформ, 2007. – 168с.
6. Горбаньов І.М. Особливості огляду місця події при розслідуванні незаконного використання комп'ютерних програм / І.М. Горбаньов // Вісник ЛАВС МВС імені 10-річчя незалежності України: Спеціальний випуск. Луганськ.: РВВ ЛАВС. - 2005. - Ч 2.- С.75-81.
7. Грень И. В. Компьютерная преступность / И. В. Грень. – Минск: Новое знание, 2007. – 413с.
8. Касперски К. Восстановление данных. Практическое руководство (+CD-ROM) / К. Касперски // Пер. О. Кокорева. - СПб.: БХВ-Петербург, 2007. - 352 с.
9. Лісовий В.В. Огляд місця події при розслідуванні “комп'ютерних” злочинів / В.В. Лісовий // Право України. – 2001. - №1. – С.52-54.
10. Сенкевич Г. Искусство восстановления данных / Г. Сенкевич. - СПб.: БХВ-Петербург, 2011. - 304 с.
11. Федотов Н.Н. Форензика - компьютерная криминалистика / Н.Н. Федотов. - М.: Юридический Мир, 2007. - 360 с.

Т е м а 4. ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЯ, ВИЛУЧЕННЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ МІКРООБ'ЄКТІВ – РЕЧОВИХ ДОКАЗІВ

(2 год.)

З а н я т т я. Криміналістичні прийоми виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів

П л а н

1. Поняття, класифікація та криміналістичне значення мікрооб'єктів-речових доказів. Правила поводження з мікрооб'єктами та їх предметами-носіями.

2. Криміналістичні прийоми виявлення предметів-носіїв мікрооб'єктів і мікрооб'єктів при проведенні слідчих (розшукових) дій. Використання збільшувальних приладів та освітлювальної техніки.
3. Фіксація, вилучення і упакування мікрооб'єктів та предметів-носіїв мікрооб'єктів. Мікрофотозйомка та опис мікрооб'єктів на предметі-носії.
4. Експертиза мікронакладань. Порядок підготовки матеріалів для дослідження.

Л а б о р а т о р н а р о б о т а № 3

Заняття групи здійснюється під керівництвом викладача для практичного опрацювання прийомів щодо виявлення, фіксації, вилучення мікрооб'єктів. Наприкінці заняття здійснюється обговорення отриманих результатів, виявлених та допущених помилок під час роботи з мікрооб'єктами.

Н а о ч н е п р и л а д д я т а о б л а д н а н н я: дзеркальний малоформатний фотоапарат; штатив для зйомки; струбцина; масштабна лінійка; мікроскоп МБС-9, ультрафіолетовий випромінювач, лупа, криміналістичний комплект «Молекула».

- 1. Провести огляд предмета з мікрослідами.*
 - 2. Скласти фрагмент протоколу огляду місця події з описом мікрослідів та предмета, на якому їх виявлено.*
 - 3. Сфотографувати загальний вид предмета з мікрослідами та окремий мікрослід визначивши види та методи фотозйомки.*
 - 4. У позааудиторний час роздрукувати у форматі 9x12 см. фотознімки, відзняті під час проведення заняття.*
 - 5. Виготовити фототаблицю за наданим зразком.*
- Фрагмент протоколу і фототаблицю надати на перевірку викладачу.*

**Протокол огляду місця події
(фрагмент)**

ОГЛЯДОМ ВСТАНОВЛЕНО:

- 1) найменування, індивідуальні ознаки і місцезнаходження предмета з мікрослідами;
- 2) місце розташування мікрослідів на об'єкті (зазначається за системою прямокутних координат); відзначається їх взаємне розташування, розміри, колір;
- 3) вид мікросліду (накладення, включення, нашарування);
- 4) вид і колір речовини, якою створено мікрослід;
- 5) спосіб виявлення, вилучення та фіксації мікросліду.

◆ У процесі заняття студенти обговорюють проблемні питання та вирішують ситуаційні завдання щодо виявлення, фіксації, вилучення та дослідження мікрооб'єктів.

Фабули

1. 12 січня 2012 біля кінотеатру «Росія» невідомим злочинцем ножом в спину був важко поранений Іванцов Д.Б. – комерційний директор фірми «Інвестор». Для проведення огляду місця події було залучено кінолога зі службово-розшуковим собакою, який від слідів взуття привів до магазину «Старт», де і втратив слід. При огляді урни біля магазину було виявлено загорнутий в газету мисливський ніж з плямами, схожими на кров. Плями знаходились як на клинку, так і на ручці ножа.

Які об'єкти необхідно вилучити? Яким чином необхідно упаковувати вилучені об'єкти? Які експертизи доцільно призначити в зазначеній ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

2. 13 серпня 2011 в результаті зіткнення з невстановленим автомобілем водій мотоцикла «Днепр» д.н. 43-45 АХ Яковлев В.А. отримав

тяжкі тілесні ушкодження. При огляді мотоцикла «Днепр» д.н. 43-45 АХ на правій бічній поверхні мотоколяски виявлена вм'ятина неправильної продовгуватої форми довжиною 23 і шириною 13 см. На дні вм'ятини вбачаються горизонтальні траси-борозенки і валики довжиною близько 49 мм. 14 серпня 2011 було виявлено автомобіль ВАЗ-2107 № В 3423 ХК. Оглядом автомобіля встановлено, що лівий край бампера має потертості і вкраплення фарби темно-зеленого кольору, що нагадує фарбу мотоколяски.

Визначте, яку експертизу необхідно призначити в зазначеній ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

3. 2 вересня 2009 року близько 23.00 години у сквері неподалік від кафе «Парк» невідомим злочинцем була згвалтована громадянка Іонова С.А.

При огляді місця події був виявлений гудзик з клаптиком матерії, що був пришитий нитками синього кольору. У вчиненні злочину було затримано гр. Фролова О.М. Під час проведення обшуку у підозрюваного були вилучені такі предмети одягу: чорний піджак, світло-сірі брюки, а також сорочка синього кольору, на якій бракувало третього гудзика зверху. Крім того, при обшуку в квартирі Фролова О.М. була вилучена катушка ниток синього кольору. В свою чергу у потерпілої Іонової С.А. були також вилучені предмети одягу, в яких вона була вдягнена у день згвалтування – вовняна кофта рожевого кольору і сіра спідниця.

Які види мікрооб'єктів можуть бути виявлені на вилучених предметах одягу? Визначте, яку експертизу необхідно призначити в зазначеній ситуації; сформулюйте питання, які доцільно поставити на розгляд експертів?

4. У квартирі багатоповерхового житлового будинку був виявлений труп П. з ознаками насильницької смерті. Під час проведення огляду квартири на кухні було виявлено одна порожня пляшка об'ємом 0,7 л. з горілчаною етикеткою, два скляних бокала, один з яких наповнений прозорою рідиною з запахом алкоголю та декілька недопалків у попільничці.

Які об'єкти необхідно вилучити? Яким чином необхідно упаковувати вилучені об'єкти? Які експертизи доцільно призначити в зазначеній ситуації? Обґрунтуйте відповідь.

5. 8 серпня 2014 р. на сміттєзвалищі м. Лозова був виявлений труп новонародженого хлопчика. Труп був обгорнутий чоловічою сорочкою та обв'язаний поясом від жіночого плаття або халату. Все це було загорнуто в газету «Слобідський край» від 30 червня того ж року, яка була вкрита плямами, схожими на кров.

У результаті проведених слідчих (розшукових) дій була висунута версія про вчинення дітовбивства подружжям М. Для її перевірки було заплановано проведення обшуку за місцем проживання подружжя.

Які об'єкти необхідно виявити (відшукати) при проведенні цієї слідчої (розшукової) дії? Яке їх значення у процесі розслідування даного злочину? Обґрунтуйте відповідь.

С п и с о к д о д а т к о в о ї л і т е р а т у р и

1. Вандер М.Б. Использование микрочастиц при расследовании преступлений / М.Б. Вандер. - СПб: Питер, 2001. – 224 с.

2. Кириченко А.А. Основы судебной микробиологии: Монография. - Днепропетровск: Пороги, 1994. – 536 с.

3. Клименко Н.І. Використання мікрооб'єктів при розслідуванні злочинів: методичний посібник / Н.І. Клименко, Г.В. Лінючев; за заг. ред. І.П. Красюка. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2008. – 74 с.

4. Криминалистическое исследование материалов, веществ и изделий: учеб. пособие / Э.В. Сысоев, А.В. Селезнев, Е.П. Бурцева, И.П. Рак. – Тамбов: Изд-во Тамбов. гос. тех. ун-та, 2007. – 84 с.

5. Косарев В.Н., Макогон И.В. Тактические алгоритмы работы с микрообъектами в процессе расследования преступлений: учеб. пособие / В.Н. Косарев, И.В. Макогон. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2005. – 120с.

6. Митричев В.С. Основы криминалистического исследования материалов, веществ и изделий из них: учебное пособие / В.С. Митричев, В.Н. Хрусталева. - СПб.: Питер, 2003. – 591 с.

7. Торвальд Ю. Следы в пыли / Ю. Товальд - М.: Юридическая литература, 1982. – 173 с.

Т е м а 5. ВІДЕО- ТА ЗВУКОЗАПИС В КРИМІНАЛІСТИЦІ

(2 год)

З а н я т т я. Відео- та звукозапис як способи фіксації інформації

П л а н

1. Поняття і значення відео- та звукозапису.
2. Аудіо і відеотехніка та можливості її використання у кримінальному провадженні.
3. Прийоми та методи відеозйомки.
4. Правові засади та основні випадки використання відео- і звукозапису в діяльності органів кримінальної юстиції.
5. Процесуальне оформлення застосування відео- та звукозапису.
6. Сучасні можливості експертиз відео- та звукозапису.

◆ У процесі заняття студенти обговорюють проблемні питання та вирішують ситуаційні завдання пов'язані з використанням відео - і звукозапису у кримінальному провадженні.

Фабули

1. Під час допиту потерпілої гр. В. її адвокат заявив клопотання про застосування звукозапису. Слідчий відмовив адвокату, аргументуючи тим, що основним способом фіксації слідчої дії є протокол, а рішення про фіксацію допиту за допомогою звукозаписувальних пристроїв приймає особисто він, оскільки проводить цю дію.

Надайте оцінку діям слідчого у даній ситуації? Зазначте наслідки проведеного слідчим допиту для подальшого розслідування?

2. При проведенні допиту свідка гр. К. було застосовано звукозапис, про що, слідчий заздалегідь повідомив допитуваного та зробив відповідний запис у протоколі. Потім слідчий посилаючись на відповідні норми кримінального процесуального кодексу України повідомив гр. К., що текст його показань до протоколу заноситися не буде, оскільки ведеться звукозапис. Однак, гр. К. став наполягати на тому, щоб його показання були занесені до протоколу допиту.

Чи є вимога громадянина К. обґрунтованою? Яку позицію повинен зайняти слідчий?

3. Слідчому, який здійснював кримінальне провадження щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою адміністрації міста К., працівниками оперативного підрозділу були надані два аудіозаписи, отримані в результаті проведення негласних (слідчих) дій, на яких були зафіксовані розмови хабароодержувача К. з хабародавцями Г. та Л. щодо предмета та розміру неправомірної вигоди (хабара). Під час допиту підозрюваний К. свою причетність до вчинення даного злочину заперечував, тоді слідчий пред'явив йому у якості доказу аудіозапис його розмови з гр. Г. та Л. Підозрюваний К. заявив, що наданий запис є сфальсифікованим. Слідчий прийняв рішення залучити експерта.

Визначте яку експертизу доцільно призначити у даній ситуації? Які питання слід поставити на вирішення цієї експертизи? Які матеріали необхідно надати слідчому у розпорядження експерта? Обґрунтуйте відповіді.

4. 22 жовтня 2014 р. гр. В., знаходячись за кермом свого транспортного засобу, став свідком зіткнення трьох автомобілей, яке трапилась по вул. Шевченка о 17 год. 45 хв., внаслідок чого трьом особам було спричинено тяжкі тілесні ушкодження. На момент події в автотранспортному засобі гр. В. в режимі відеозапису працював відеореєстратор “DOD F900 LHD”.

Чи має процесуальне значення зафіксована на відеореєстраторі інформація? Які правові підстави її залучення до матеріалів відкритого кримінального провадження?

5. При проведенні слідчого експерименту слідчим було здійснено відеофіксацію на власний мобільний телефон. Понятих, у відповідності зі ст. 223 КПК України, до провадження зазначеної слідчої дії залучено не було. Захисник підозрюваного заявив клопотання про залучення оригіналу носія інформації в якості додатку до протоколу слідчої дії.

Чи підлягає задоволенню клопотання захисника? Які наслідки порушення порядку застосування технічних засобів відеофіксації?

6. В ході судового розгляду суддею було досліджено відеозапис слідчого експерименту, який проводився на досудовому розслідуванні. Обвинувачений звернув увагу суду, що при провадженні цієї слідчої процес відеофіксації декілька разів було призупинено з метою надання йому відповідних інструкцій оперативними працівниками, які були присутні при проведенні цієї слідчої дії. Суддя, перевіривши відеозапис, впевнився в тому, що процес фіксування дійсно було призупинено два рази без сформульованих підстав, а в протоколі серед учасників слідчої дії не зафіксовано участь оперативних працівників. З цього приводу слідчий надав пояснення, що призупинення відеозапису слідчої дії було пов'язане виключно із необхідністю зміни умов експерименту, а присутність будь-яких осіб, окрім зазначених у протоколі слідчої дії спростовував.

Надайте оцінку правомірності проведення слідчого експерименту в зазначеній ситуації. Яке рішення, на Вашу думку, повинен прийняти суддя? Обґрунтуйте відповідь.

Під час проведення практичного заняття студенти відпрацьовують навички щодо застосування відео – та звукозапису як форми фіксації кримінального провадження.

Наочне приладдя та обладнання: диктофон, відеокамера, зразок фіксації допиту з використанням звукозапису.

Зразок фіксації допиту свідка з використанням
звукозапису

У присутності допитуваного свідка в протоколі вказуються: дата, місце та час початку проведення допиту, посада, звання і прізвище слідчого (особи, яка здійснює процесуальну дію) та інших осіб, які беруть участь у допиті, прізвище, ім'я та по батькові свідка.

Після цього диктофон вмикається, в режим «запис», слідчий говорить:

Мною, слідчим (органу МВС, СБУ, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства; звання, прізвище, дата, місце допиту) допитується як свідок громадянин (прізвище, ім'я, по батькові).

Повідомляю Вас, громадянин (прізвище, ім'я по батькові) що водночас зі складанням протоколу під час допиту буде використаний звукозапис за допомогою диктофону (технічна характеристика засобу та носія інформації).

Прошу поставити підпис у протоколі для засвідчення того, що Ви повідомлені про застосування звукозапису.

Допит розпочато (година, хвилини).

Роз'яснюю Вам положення ст.63 Конституції України, стосовно яких особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Попереджаю Вас, про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань та відмову від дачі показань згідно зі ст.ст. 384,385 КК України.

Прошу поставити підпис у протоколі для засвідчення того, що Ви попереджені про кримінальну відповідальність.

Якщо в допиті беруть участь прокурор, законний представник неповнолітнього, педагог, лікар, перекладач, спеціаліст, то повідомляються

дані про цих осіб. Потім ці особи повідомляються про використання звукозапису, про, що робиться відповідний запис у протоколі.

Законному представнику, педагогу, лікарю роз'яснюються їх права. Спеціалісту та перекладачу роз'яснюються їх права та обов'язки. Перекладач попереджається про кримінальну відповідальність за завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків.

Роз'яснені права та обов'язки засвідчуються підписами цих осіб у протоколі.

Надалі, слідчий звертається до допитуваної особи :

Свідок, назвіть своє прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження та місце проживання.

З'ясовуються також інші анкетні дані допитуваного. Кожна відповідь заноситься до протоколу. Диктофон у цей час не зупиняється.

Далі допит проводиться таким же чином, як би він відбувався б без використання звукозапису. Основні запитання, які слідчий має намір поставити свідку, доцільно підготувати завчасно і викласти у письмовий формі.

Після допиту слідчий оголошує:

Свідок (прізвище), зараз буде відтворена фонограма Ваших показань. Якщо при прослуховуванні у Вас виникнуть зауваження та доповнення. Ви можете їх зробити після закінчення відтворення.

Якщо під час допиту приймали участь інші учасники кримінального провадження, то вони також про це повідомляються.

Диктофон включається у режим «відтворення». Під час відтворення запису свідок може робити замітки.

Після закінчення відтворення фонограми диктофон знову вмикається в режим «запис», слідчий говорить:

Ви щойно прослухали свої показання. Чи бажаєте їх доповнити?

Зроблені доповнення записуються і відтворюються в такому ж порядку, що й увесь допит.

Чи правильно записані Ваші показання на диктофон?

Фіксується відповідь свідка.

Якщо протокол не вівся паралельно зі звукозаписом, то слідчий оголошує:

Зараз Ваші показання будуть мною викладені у протоколі. На цей час диктофон можна вимкнути.

Слідчий складає письмовий протокол.

Після складання протоколу слідчим свідок та інші учасники допиту ознайомлюються з ним.

Протокол закінчується підписами слідчого і свідка, що підтверджує правильність викладення показань у протоколі та звукозапису.

Після цього диктофон знову вмикається на режим «запис» і слідчий запитує:

Чи правильно записані Ваші показання в протоколі, з яким Ви щойно ознайомилися?

Фіксується відповідь свідка, і слідчий закінчує допит такою фразою: *Допит свідка (прізвище) включаючи час на відтворення фонограми і протоколювання, закінчений (година, хвилини).*

Після цього в протоколі робиться запис про правильність викладення показань у ньому та звукозаписі. Протокол засвідчується підписами свідка, інших учасників допиту та слідчого.

◆ На занятті під керівництвом викладача проводиться ділова гра «Фіксація допиту з використанням звукозапису». Головним завданням гри є отримання студентами практичних навичок та вмій у застосуванні звукозапису. Сутність гри складається з наступного: студенти виконують ролі слідчого, інших учасників слідчої (розшукової) дії за фабулами які пропонує викладач. Під час ділової гри студенти розподіляються на групи та відпрацьовують навички щодо застосування звукозапису у таких випадках:

1 група – допит підозрюваного з оголошенням (відтворенням) фонограм інших осіб;

2 група – допит свідка, без занесення тексту його показань до протоколу;

3 група – допит потерпілого с занесенням тексту його показань до протоколу.

С п и с о к д о д а т к о в о ї л і т е р а т у р и

1. Бирюков В.В. Наглядно-образная информация в криминалистической деятельности. Реальность и перспективы. Методическое пособие. / В.В. Бирюков. – Луганск: Редакционно-издательский отдел ЛИВД, 1996. – 50 с.

2. Ищенко Е.П. Криминалистическая фотография и видеозапись. / Е.П. Ищенко, П.П. Ищенко, В.А. Зотчев. – М.: Издательство: Юристъ, 1999 г. – 438 с.

3. Каганов А. Ш. Криминалистическая идентификация личности по голосу и звучащей речи: монография / А. Ш. Каганов. – М.: Юрлитинформ, 2009. – 296 с.

4. Леви А. А. Звукозапись и видеозапись в уголовном судопроизводстве / А. А. Леви, Ю. А. Горинов. – М.: Юрид. лит., 1983. – 112 с.

5. Семенцов В. А. Видео- и звукозапись в доказательственной деятельности следователя: учеб.- практ. пособие / В. А. Семенцов. – М.: Методический центр при ГУК МВД России, 1997. – 76 с.

6. Трубицин Р.Ю. Криминалистическая видеозапись: учеб. пособие (курс лекций) / Р.Ю.Трубицин, О.А.Щеглов. –М.: Изд-во «Щит-М», 2004. – 208с.

Т е м а 6. БІОМЕТРИЧНІ СИСТЕМИ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

(2 год.)

З а н я т т я. Сутність і значення біометричної ідентифікації

П л а н

1. Поняття та значення біометричної ідентифікації
2. Сутність встановлення ідентифікації за допомогою біометричних технологій. Відмінність ідентифікації і верифікації
3. Властивості інформаційних ознак людини, що визначають ефективність біометрії
4. Види біометричної ідентифікації, що ґрунтуються на статичних методах
5. Види біометричної ідентифікації на основі динамічних методів

◆ У процесі проведення практичного заняття студентами розглядаються сучасні перспективні методи біометричної ідентифікації, автоматизовані біометричні системи. Здійснюється аналіз методів біометричної ідентифікації за формою обличчя особи (геометрією обличчя), термограмою обличчя, відбитком пальця, формою кисті руки (геометрією руки та пальців), радужною оболонкою ока.

На занятті демонструється відеофільм (8 хв.)

Н а о ч н е п р и л а д д я т а о б л а д н а н н я: зразки зображення геометрії руки, таблиця з описом сукупності ознак для геометрії руки, штангенциркуль, цифрова фотокамера; штатив.

1. Здійснити фотозйомку кисті руки: вид зверху та вид збоку.
2. Провести вимірювання 16-ти параметрів кисті руки та заповнити карту зображення геометрії руки.
3. У позааудиторний час виготовити 2 фотознімки розміром 9 x 12 см. і наклеїти їх на карту зображення геометрії руки за наданим зразком.

◆ Викладач на прикладі шістнадцятипараметрової системи, розробленої американськими ученими (А.К. Jain, А. Ross, S. Pankanti A prototype hand geometry-based verification system) пояснює порядок відбору ознак геометричної структури руки які можуть використовуватися для біометричної ідентифікації.

Список додаткової літератури

1. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI // *Голос України*. – 2012. – № 231.
2. Болл Р. М., Коннел Дж. Х., Панканти Ш., Ратха Н. К., Сеньор Э. У. *Руководство по биометрии* / Р. М. Болл, Дж. Х. Коннел, Ш. Панкарти, Н. К. Ратха, Э. У. Сеньор. – М.: Техносфера, 2007. – 368 с.
3. ИКАР Лаб: Аппаратно-программный комплекс криминалистического исследования фонограмм речи [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://crimcongress.com>.
4. Кулібаба Д. А. Біометричні дані в документах нового покоління [Текст] / Д. А. Кулібаба, Ю. О. Геращенко // *Науково-технічна інформація*. - 2007. - 2. - С. 40-45.
5. Кухарев Г.А. *Биометрические системы: методы и средства идентификации личности человека* / Г.А. Кухарев. – СПб.: Политехника, 2001. – 240 с.
6. Михайлов М. А. Метод криминалистической идентификации как основа биометрических технологий [Текст] / М. А. Михайлов // *Вісник Академії адвокатури України*. - 2008. - №3. - С. 96-103.
7. Мороз А.О. Біометричні технології ідентифікації людини. Огляд систем / А.О. Мороз // *Математичні машини і системи*. – 2011. – №1. – С.39-45.
8. Тимофеева, Т. В. Компоненты биометрической системы и возможности их защиты / Т. В. Тимофеева // *Криміналістика ХХІ століття: матеріали наук.-практ. конф., 25-26 листоп. 2010 р.* / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, Ін-т вивчення проблем злочинності Нац. акад. прав. наук України. – Х.: Право, 2010. – С. 157-161.

Т е м а 7. СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ

(2 год)

З а н я т т я. Можливості окремих видів судових експертиз на сучасному етапі

П л а н

1. Інновації у криміналістичних експертизах (трасологічній, технічній експертизі документів; відео- і звукозапису; матеріалів, речовин та виробів з них та ін.).
2. Сучасний стан розвитку експертизи об'єктів інтелектуальної власності.
3. Можливості комп'ютерно-технічної експертизи та експертизи телекомунікаційних систем та засобів.
4. Використання генотипоскопії (ДНК-аналіз) у правозастосовній діяльності.
5. Інформаційні технології в діяльності експерта.

◆ Студенти обговорюють питання плану, вивчають відповідні експертні висновки: їх структуру, зміст та форму і аналізують сучасні можливості судових експертиз. При розгляді 2-го питання студенти вивчають ознаки контрафактності аудіовізуальної продукції, які містяться на оптичних дисках.

Н а о ч н е п р и л а д д я т а о б л а д н а н н я: таблиці зразків типових ознак ліцензійної та контрафактної продукції; висновки судових експертиз; мікроскоп МБС-9; лупа з дво- і чотирикратним збільшенням, масштабна лінійка.

1. Провести огляд оптичних дисків, визначити ознаки контрафактності аудіовізуальної продукції та скласти фрагмент постанови про призначення судової експертизи (залучення експерта).

2. Проаналізувати наведені фабули, вказати, які види експертиз слід призначити, сформулювати питання експерту та визначити, які матеріали необхідно надати для їх вирішення.

Фабули

1. У райвідділ внутрішніх справ надійшла заява від гр. А. про несанкціоноване списання коштів у розмірі 5000 грн. з його особистого електронного гаманця платіжної системи Web Money. У заяві потерпілий вказав, що тиждень тому надав флеш-карту (на якій зберігав файл з паролями від електронної пошти та програми-клієнту Web Money, а також файл-ключ від особистого рахунку зазначеної платіжної системи знайомому) гр. Ж. для запису мультимедійного контенту. Під час огляду персонального комп'ютера гр. Ж. зазначених файлів виявлено не було, слідчий вилучив зазначений комп'ютер для подальшої судової експертизи.

2. 15 жовтня 2014 року близько 14 години на трасі Харків-Белгород через декілька секунд після зупинки вибухнув легковий автомобіль. Під час проведення огляду місця події було виявлено згорілий автомобіль Mazda 6 з частинами обвугленого тіла. За даними ДАІ транспортний засіб належав гр. М. Також було встановлено, що гр. М. за тиждень до події виїхав на ньому на роботу і зник безвісті, про що в Київському РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області була заява матері зниклого.

3. 07.11.2014 року оперативними працівниками Держинського РВ ХМУ ГУМВС України в Харківській області за підозрою у вчиненні незаконних дій з платіжними картками було затримано гр. О. Під час його особистого обшуку слідчим виявлено 5 пластикових карток темно-сірого кольору з магнітними смугами без жодних написів та реквізитів. Виявлені об'єкти вилучено та направлено на експертизу.

4. У райвідділ внутрішніх справ надійшла заява від представника компанії «BLIZZARD» про реалізацію підприємцем К. у інтернет-клубі

«WoW vs WoT» DVD-дисків з новою версією гри «World of Warcraft» офіційний продаж якої в Україні ще не розпочався, до того ж їх поліграфічне оформлення не співпадає з офіційною версією. Під час обшуку приміщення інтернет-клуба «WoW vs WoT» слідчим виявлено та вилучено 1250 оптичних дисків зі грою «World of Warcraft».

5. У телекомпанії «Best-TV» виникла пожежа, внаслідок якої була заподіяна шкода підприємству на суму 1324550 грн. Під час огляду місця події встановлено осередок вогню, який знаходився біля електронних блоків телекомунікаційних систем. Попередній висновок пожежників – пожежа сталася внаслідок загоряння в силових кабелях електронних блоків телекомунікаційних систем. Керівник телекомпанії пояснив, що за декілька днів спеціалісти фірми «Спецобладнання» здійснювали профілактичні роботи та заміну частини обладнання.

6. Керівник сервісного центру Сергієнко Г. під час ремонту мультимедійного обладнання здійснював заміну оригінальних працюючих частин на контрафактні, які купував на радіо ринку. Вилучені деталі Сергієнко Г. продавав на цьому ж ринку. Під час проведення обшуку у сервісному центрі слідчий виявив схованку у потаємній шафі в стіні, де знаходилося електронне обладнання фірмового походження. Сергієнко Г. пояснив, що він нічого не знав про існування схованки і що до цього причетний його попередник, якого він змінив 3 роки тому. Під час розслідування у райвідділ внутрішніх справ надійшли заяви від трьох телерадіокомпаній про шкоду заподіяну Сергієнком Г. через неякісний ремонт їх обладнання.

7. Зі складського приміщення була здійснена крадіжка оптико волоконних кабелів. За заявою матеріально відповідальної особи нестача кабелів становить 1000 метрів, на суму близько 58000 грн. Під час огляду місця події слідчий виявив навісний замок, дужка якого була перекушена. Крім того, в місці зберігання кабелю на підлозі виявлено два чіткі відбитка взуття 45 розміру із характерним зношенням частини підбора, які були

описані у протоколі та сфотографовані вимірювальним методом. Зі сліди було також зроблено їх копії. У затриманих по гарячих слідах К. і Н. виявлено 100 м оптико волоконного кабелю, схожого із тим, що був викрадений та ножиці по металу. Слідчий вилучив взуття затриманих та призначив експертизу.

8. У результаті аварії пасажирського корабля загинуло 58 осіб. Допитаний як підозрюваний капітан Федоренко С. повідомив, що особисто керував кораблем під час аварії. Він зазначив, що був сильний туман і рух корабля здійснювався за навігаційними приладами. Зіткнення з опорою мосту сталося близько опівночі тому більшість пасажирів відпочивало. Через значну пробоїну у корпусі корабель затонув у лічені хвилини і значна кількість пасажирів загинула. Допитаний представник фірми «Круїз» повідомив, що на затонулому кораблі за місяць до аварії проводились роботи з тестування та профілактики навігаційних приладів. На момент завершення робіт всі прилади працювали відповідно заданим їм параметрам.

С п и с о к д о д а т к о в о ї л і т е р а т у р и :

1. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку присвоєння і нанесення на диски для лазерних систем зчитування спеціального ідентифікаційного коду та визнання спеціальних ідентифікаційних кодів, нанесених на диски, що імпортуються» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.licasoftware.com.ua>.

2. Авдєєва Г. К. Судова експертиза контрафактної аудіовізуальної продукції / Г. К. Авдєєва. – Х. : Право, 2006. – 192 с.

3. Грошевий Ю. М. Судова експертиза: нормативно-правове регулювання та наукові коментарі: навч.-довід. посіб. / Ю. М. Грошевий, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько та ін. – Х. : Одиссей, 2004. – 448 с.

4. Лошманова Г.В. Дослідження текстів, виконаних за допомогою електрофотографічних (лазерних) багатофункціональних друкуючих пристроїв / Г. В. Лошманова, В. В. Сомов, Н. О. Зубова // Теорія і практика

судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / ХНДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право, 2013. – Вип. 13. – С. 279–287.

5. Методичний лист щодо можливостей експертизи ДНК-аналізу, механізму вилучення об'єктів дослідження, зразків біологічного матеріалу та умов їх зберігання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uasol.com>.

6. Научные и практические аспекты криминалистического ДНК-анализа: учебное пособие. – М.: ГУ ЭКЦ МВД России, 2001. – 144 с.

7. Савченко І. О. Актуальні аспекти змінення методик проведення судових експертиз / І. О. Савченко // Теорія і практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / ХНДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». – Х. : Право, 2013. – Вип. 13. – С. 443–451.

8. Харабуга Ю. С., Білий С. Б. Дослідження мобільних телефонів і смарт-карт до них у межах комп'ютерно-технічної експертизи // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Вип. 9. – Х. : Право, 2009. – С. 454–458.

4. ДОДАТКИ

КАРТА ЗОБРАЖЕННЯ ГЕОМЕТРІЇ КИСТІ РУКИ (біометричний зразок)

_____ (стать)

Прізвище _____

Ім'я _____

По батькові _____

Народився « _____ » _____ 19 _____ р.

Місце народження _____

Контур, отриманий з площини реєстрації для **правої (лівої)** кисті руки

Властивість	Опис	Властивість	Опис
F1	Ширина другої фаланги великого пальця	F2	Ширина третьої фаланги вказівного пальця
F3	Ширина другої фаланги вказівного пальця	F4	Ширина третьої фаланги середнього пальця
F5	Ширина другої фаланги середнього пальця	F6	Ширина третьої фаланги безіменного пальця
F7	Ширина другої фаланги безіменного пальця	F8	Ширина третьої фаланги мізинця
F9	Довжина вказівного пальця	F10	Довжина середнього пальця
F11	Довжина безіменного пальця	F12	Довжина мізинця
F13	Ширина долоні у основи чотирьох пальців	F14	Ширина долоні у основи великого пальця
F15	Товщина пальців на другій фаланзі	F16	Товщина пальців на третій фаланзі

ПРИМІТКИ

Фізичні недоліки _____

Підпис _____

Карта заповнена

« _____ » 20 _____ р. _____

(вказати де і в якому органі)

Карту склав _____

(посада і підпис)

ОЗНАКИ КОНТРАФАКТНОСТІ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Ліцензійна продукція має SID-код (код походження товару), який складається з двох частин. SID-код розроблений Міжнародною федерацією виробників фонограм (IFPI) і привласнюється кожному заводу-виробнику (перша частина коду) та правовласнику твору (друга частина коду).

SID-код відбивається при штампуванні ліцензійної продукції на окантовці поблизу центрального отвору оптичних дисків. SID-код (Source Identification Code) складається з двох частин: Mastering Code (рядок «IFPI» з символьним кодом - IFPI LG02, IFPI L921, IFPI LK12, IFPI LD98, IFPI LL27 та ін. - випалюється лазером на штампі конкретного твору – майстер-диску) та Mould Code заводу-виробника (рядок «IFPI» з символьним кодом, гравірується на обладнанні заводу-виробника - IFPI 6C05, IFPI 1436, IFPI 05M9, IFPI 053W, IFPI 0717 та ін.). При штампуванні оптичного диска з записом на нього твору одночасно на робочу поверхню компакт-диску, вільну від «запису», поблизу центрального отвору наносяться SID-коди. Обидва коди повинні читатися неозброєним оком. Відсутність одного з двох SID-кодів є ознакою контрафактності продукції.

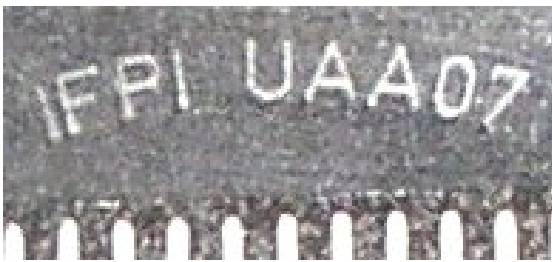
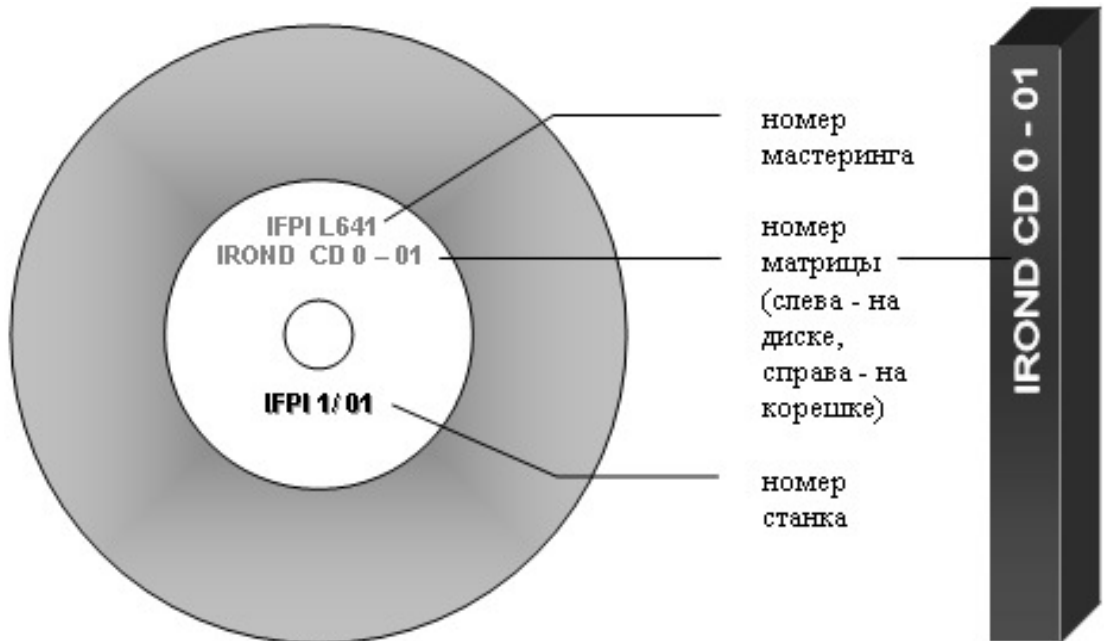

Рис. 1. Масштабний фотознімок SID-коду IFPI, який міститься на окантовці робочої поверхні „чистого” диску, що призначений для запису (рис. 14 — фотознімок з масштабною лінійкою

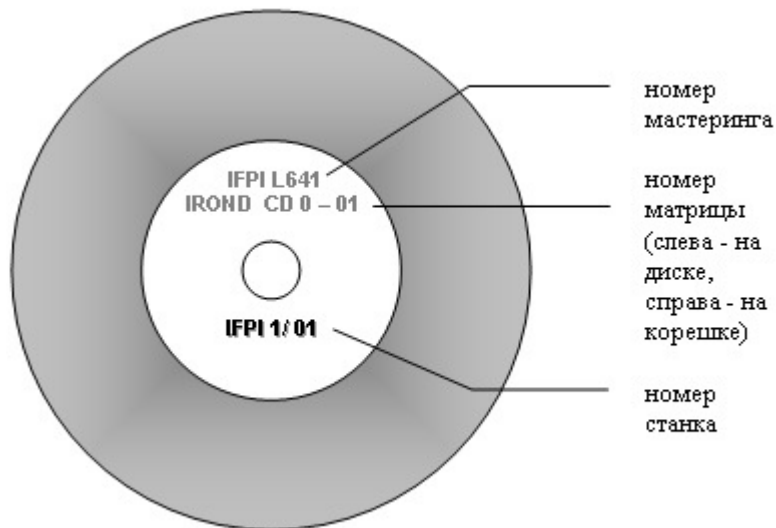

номер
мастеринга

номер
матрицы
(слева - на
диске,
справа - на
корешке)

номер
станка

IROND CD 0 - 01

Обов'язкові ознаки:

На центральній частині компакт-диска по колу ближче до центру нанесені:

- Сигнатура - номер матриці (починаючи з IROND CD 0 - 01).
- SID-код - номер мастеринга (лише IFPI L641).

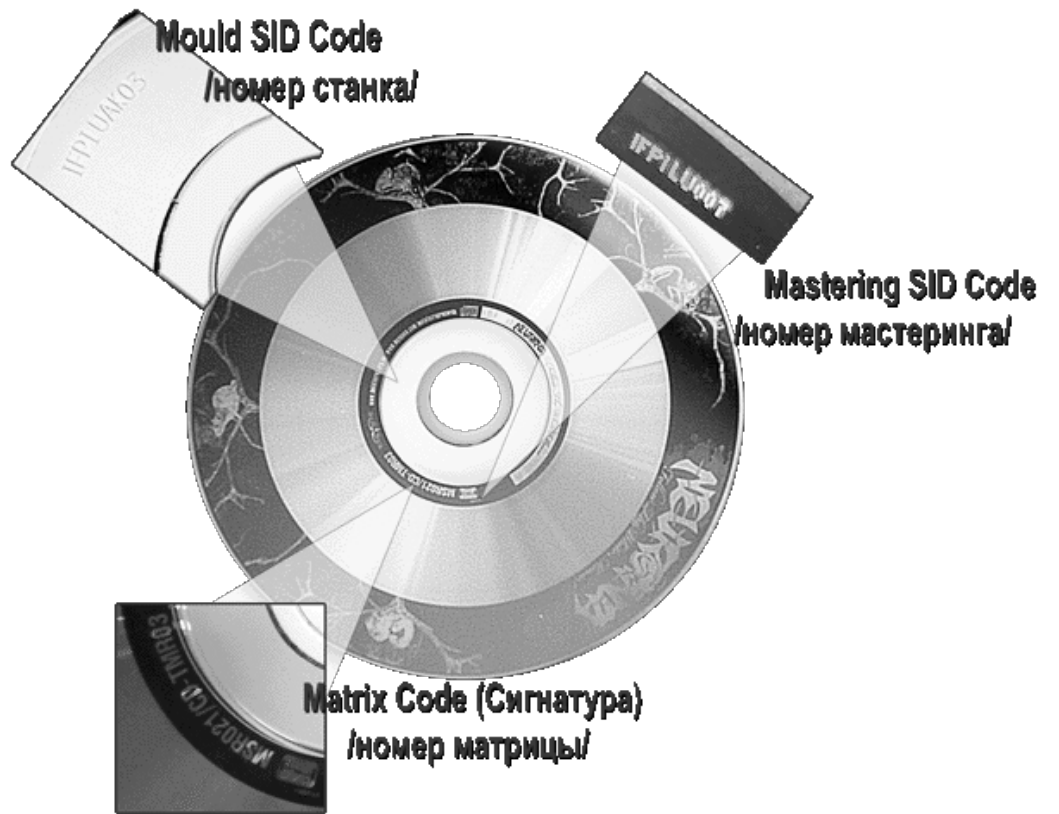
Ці коди штампуються на зчитуваній або відтворюваній поверхні кожного диска в процесі виготовлення безпосередньо на матрицю і знаходяться під шаром захисного лаку. Сигнатура має співпадати з маркуванням на "корешке" поліграфічної вкладки. SID-код матриці наноситься на матричну смугу під час запису на лазерному записувальному пристрої. Всі наступні матриці (в тому числі материнські частини і штампи), а також усі диски, виготовлені за допомогою цієї матриці, повинні мати цей SID-код.

- SID-код - номер станка (лише з IFPI 1/ 01 по IFPI 1/ 14 включно).

Цей код видавлюється механічним способом під час "прессовке" диска.

SID-код - спеціальний ідентифікаційний код, який разом з дозволом на виробництво дисків надається виробнику дисків з метою визначення (ідентифікування) цього виробника та вироблених ним дисків.

6. ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Програма з навчальної дисципліни «Практикум з криміналістики».....	5
3. Плани та завдання до практичних занять, лабораторних робіт і самостійної роботи.....	8
4. Додатки.....	44
5. Тестові питання.....	49

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАКТИКУМ З КРИМІНАЛІСТИКИ»**

(галузь знань 0304 «Право»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
напрямок підготовки 8.03040101 «Правознавство»)

У к л а д а ч і:

ШЕПІТЬКО Валерій Юрійович
КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна
ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович
АВДЄЄВА Галина Костянтинівна
АЛЕКСЄЙЧУК Вікторія Іванівна
БУЛУЛУКОВ Олег Юрійович
ВЕЛКАНОВ Сергій Володимирович
ДОМАШЕНКО Олексій Михайлович
ЗАТЕНАЦЬКИЙ Дмитро Вікторович
КАПУСТІНА Марієтта Владиславівна
КОЛЕСНІКОВА Інна Анатоліївна
КОСТЕНКО Марина Володимирівна
НЕГРЕБЕЦЬКИЙ Владислав Валерійович
ПАВЛЮК Наталя Вікторівна
СЕМЕНОГОВ В'ячеслав Володимирович
ФУНІКОВА Олена Володимирівна
ЧОРНИЙ Геннадій Олексійович